Akademik Hassasiyetler **The Academic Elegance**
Yıl/Year: 2026 **Sayı/Issue: 30**
Sayfa/Page: 113-137
Araştırma Makalesi
Makale Gönderim Tarihi: 27/03/2025 **Makale Kabul Tarihi: 08/12/2025**

BİRLEŞİK KRALLIK'IN BREXIT-SONRASI DIŞ POLİTİKASI: DÜNYA SİYASETİNDE YENİ BİR ROL ARAYIŞI MI?

Mehmet ALKIŞ[*]

Öz

Bu makale Birleşik Krallık'ın dış politikasında rol arayışını Brexit-sonrası dönemde incelemektedir. Soğuk Savaş döneminde uluslararası siyasette etkinliği azalan Birleşik Krallık, Avrupa entegrasyonuna dahil olarak güçlenme yoluna gitmiştir. Avrupa Birliği'ne (AB) üye olduğu dönemde bile egemenlik haklarından ödün vermemeye çalışmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde farklı roller edinmeye çalışan Birleşik Krallık, ABD ile AB arasındaki ilişkilerin yürütülmesinde önemli bir aktör olmuştur. Dünya siyasetinde ve ekonomisinde yaşanan istikrarsızlıklar, güvenlik sorunlarının artması ve Arap Baharı'nın neden olduğu göç dalgası Birleşik Krallık'ın uluslararası arenada yeni bir konum edinme çabası içerisine girmesinin temel nedenlerindendir. Bu gelişmeler ile birlikte uluslararası sistemin çok-kutuplu bir yapıya doğru gitmesi ve AB'nin entegrasyon sorunları ile karşılaşması Birleşik Krallık'ın Brexit sürecine girmesini beraberinde getirmiştir. Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık, Küresel Britanya vizyonu gibi politikalar ile rol arayışına girmiştir. Çalışmada metodolojik olarak süreç izleme yöntemi kullanılmış ve buna bağlı olarak teorik olarak da rol teorisi çerçevesinde Brexit-sonrası dış politika ele alınmıştır. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması hem egemenliği koruma hem de dış politikası açısından siyasi/ekonomik çıkarlarını koruma ve geliştirme amacı taşımıştır. Dolayısıyla Brexit sonrası dönem, değişen küresel dinamikler karşısında ulusal avantajları azami düzeye çıkarmayı amaçlayan Birleşik Krallık'ın dış politikasında stratejik bir yeniden ayarlamaya işaret etmektedir. Bu makale, Brexit sonrasında Birleşik Krallık'ın evrilen uluslararası kimliğinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Brexit, Birleşik Krallık, Küresel Britanya, AB, Uluslararası Siyaset.*

[*] Doç. Dr., Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mmmehmet.alkis@dicle.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-6521-0701

Önerilen Atıf: Alkış, M. (2026). Birleşik Krallık'ın Brexit-Sonrası dış politikası: Dünya siyasetinde yeni bir rol arayışı mı?. *Akademik Hassasiyetler*, (30), 113-137. https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1666931

THE UNITED KINGDOM'S FOREIGN POLICY IN POST-BREXIT ERA: SEEKING A NEW ROLE IN THE WORLD POLITICS?

Abstract

This article examines the United Kingdom's (UK) efforts to redefine its role in global affairs in the context of the post-Brexit era. Following its decline in global influence during the Cold War era, the UK has endeavored to enhance its position by engaging with the process of European integration. Even after becoming a member of the European Union (EU), the UK attempted to avoid compromising its sovereign rights. In the post-Cold War era, the UK has played a significant role in the relationship between the United States and the EU. Instabilities in global politics and the economy, along with rising security challenges and migration waves triggered by the Arab Spring, have driven the UK's efforts to redefine its international role. These developments, coupled with the evolution of a multipolar international system and the EU's integration challenges, led the UK to pursue the Brexit process. In the post-Brexit era, the UK seeks to redefine its international role through initiatives like the Global Britain vision. Methodologically, this study adopts the process tracing approach, while theoretically framing post-Brexit foreign policy through the lens of role theory. The UK's departure from the EU aimed both to protect sovereignty and to keep and develop its political/economic interests in terms of its foreign policy. Thus, the post-Brexit era marks a strategic recalibration of UK's foreign policy, aimed at maximizing national advantages amid shifting global dynamics. This article contributes to the understanding of UK's evolving international identity following Brexit.

Keywords: *Brexit, United Kingdom, Global Britain, EU, International Politics*.

Giriş

Bu çalışma Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın dünya siyasetinde yeni bir rol edinme çabasını ele almaktadır. Uluslararası sistemde yaşanan değişimler Birleşik Krallık'ın Brexit sürecine girmesine neden olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası sistemin tek-kutuplu yapısı belli bir süre devam etmiştir. Ancak dünya siyaseti ve ekonomisindeki istikrarsızlıklar, güvenlik sorunlarının artması ve uluslararası sistemde bazı güçlerin yükselişe geçmesi çok-kutuplu uluslararası düzenin oluştuğu yönündeki kanaatleri güçlendirmiştir (Mearsheimer, 2019, s. 42). Uluslararası sistemin önde gelen güçlerinden olan Birleşik Krallık da yaşanan gelişmelerden hareketle kendisini dünya siyasetinde yeniden konumlandırma yoluna gitmiştir.

Ondokuzuncu yüzyılın başat gücü olan Birleşik Krallık, Birinci Dünya Savaşı'ndan itibaren zayıflamış olmasına rağmen İkinci Dünya Savaşı'na kadar gücünü korumayı sürdürme çabası içerisinde olmuştur. Savaşların neden olduğu ekonomik ve siyasi yıkım Birleşik Krallık'ın gücünün zayıflamasına neden olmuştur. Yine sömürgelerin bağımsızlığını ilan etmesi Birleşik Krallık açısından dünya siyasetinde sahip olduğu rolün devam

etmeyeceğinin göstergesi olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakanlarından Dean Acheson'ın 1962'deki "Büyük Britanya bir imparatorluğu kaybetti ama henüz bir rol bulamadı" sözü Birleşik Krallık'ın bu dönemde dünya siyasetindeki etkisinin azaldığını göstermiştir. Bu dönemden itibaren Birleşik Krallık, Avrupa'daki entegrasyon sürecine dahil olarak siyasi ve ekonomik açıdan güçlenmeye çalışmıştır. Avrupa Birliği'ne (AB) üye olduğu dönemde bile Birleşik Krallık egemenliğini vurgulamaya ve istisnai konumunu sürdürmeye çalışmıştır. Bu nedenden ötürü bazen coğrafi olarak ada ülkesi olma söylemini kullanmış (Uz-Hançarlı & Parlak, 2023, s. 120) bazen de Schengen sistemine ve ortak para birimine dahil olmamayı öne çıkarmıştır. Belirtilen çerçevede uluslararası sistemin önemli aktörlerinden olan Birleşik Krallık'ın Brexit-sonrası süreçte dış politikası dünya siyasetinde yeni bir rol arayışı çerçevesinde ele alınmayı gerektirmektedir. Makale bu nedenle "Brexit-sonrası süreçte Birleşik Krallık dış politikasını nasıl şekillendirmiş ve dünya siyasetinde nasıl bir rol arayışı içerisindedir?" sorusuna cevap üretmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada yöntem olarak süreç izleme yöntemi benimsenecek ve teorik olarak da rol teorisi esas alınacaktır. Makalenin argümanı bu doğrultuda Birleşik Krallık'ın Brexit-sonrası dönemde Küresel Britanya vizyonu örneğinin de gösterdiği üzere "küresel güç" ve "büyük güç" olmak gibi roller edinme sürecine girdiği yönündedir.

Makalenin planı şu şekilde olacaktır. İkinci bölümde konu ile ilgili literatür taraması ve metodolojiye yer verilecektir. Üçüncü bölüm ise Birleşik Krallık'ın İkinci Dünya Savaşı sonrası dış politikasına ve Brexit'e giden süreci ele alacaktır. Dördüncü bölüm Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın dünya siyasetindeki rol arayışını inceleyecektir. Aynı bölümde AB ve ABD ile ilişkilerinin de durumu tartışılacaktır. Sonuç bölümü makalenin argümanlarını ve yaklaşımlarını özetlemeye çalışacaktır.

1. LİTERATÜR İNCELEMESİ VE METODOLOJİ

Literatüre bakıldığında Birleşik Krallık'ın Brexit ve sonrası süreçte dış politikasını ele alan önemli çalışmalar bulunmaktadır. McCourt (2014) çalışmasında Birleşik Krallık'ın dünya siyasetindeki rolünü tarihsel olarak ele almıştır. Gaskarth (2014, s. 560) ise Brexit öncesi dönemde Birleşik Krallık'ın yükselen güçlerin etkisini arttırdığı uluslararası sistemde kendisini nasıl konumlandırdığına odaklanmaktadır. Birleşik Krallık'ın Brexit kararını verdiği süreçte AB'den ayrılarak tarihsel olarak dünya siyasetinde farklılaşma çabasını ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Daddow, 2018). Bu süreçte Birleşik Krallık toplumu ve elitleri AB ve ABD'den ayrışarak kararlarını ve kaynaklarını kontrol etme vizyonuna sahip olduğunu göstermeye çalışmıştır (Marsh, 2018, s. 279). Niblett de (2021) Birleşik Krallık'ın Brexit-sonrası dönemde Küresel Britanya politikası ile etkin olmaya çalıştığını belirtmektedir. Gibbins (2020) de Brexit kararını ve Birleşik Krallık-AB ilişkilerini Uluslararası İlişkiler teorileri açısından ele almıştır.

Konu uluslararası literatürde yukarıda ele alındığı üzere yer alırken Türkçe literatürde ise sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Yılmaz (2022, s. 191), Birleşik Krallık'ın Brexit ile birlikte dünya siyasetinde manevra alanı arayışında olduğuna dikkat çekerken Öz ve Yıldırım (2022, s. 7) da Brexit ile Birleşik Krallık'ın dış politikasında birliğin sınırlandırıcı etkilerinden uzaklaştığını belirtmektedir. Hekimoğlu ve Erkan (2022, s. 880) ise Birleşik Krallık'ın dış politikasında Brexit ile birlikte Asya-Pasifik'e öncelik vererek diplomatik ve ekonomik kazanımlara yöneldiğini vurgulamaktadır. Bu bakımdan çalışma literatürde önemli katkılarda bulunacaktır.

Literatürün de gösterdiği üzere Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık yeni bir dış politika anlayışına sahip olmuştur. Bu bakımdan bu makale de "Brexit-sonrası süreçte Birleşik Krallık dış politikasını nasıl şekillendirmiş ve dünya siyasetinde nasıl bir rol arayışı içerisindedir?" sorusuna cevap aramaktadır. Belirtilen soruya yanıt bulmak amacıyla metodolojik olarak bu çalışmada süreç izleme (process-tracing) yöntemi kullanılacaktır. Süreç izleme yöntemi nedensellik mekanizmalarına bağlı olarak gerçek bir olayda nedenselliğin nasıl işlediğini izlemeye yönelik derinlemesine vaka çalışmasını esas almaktadır (Beach, 2020, s. 700). Süreç izleme belirli bir tarihsel olayın sonucunu üreten nedensel dinamikleri daha iyi anlamak için kullanılmaktadır. Bu yöntem iddia edilen bir nedenin ortaya çıkışı ile bir sonuç arasındaki olayların ayrıntılı ve açıklayıcı anlatımlarından daha fazlasını içerir. Süreç izleme yöntemi bunun yerine nedenleri ve sonuçları birbirine bağlayan teorik nedensel mekanizmaları inceler (Beach, 2020, s. 701). Çalışmada süreç takip yönteminin kullanılmasının nedeni Brexit-sonrası süreçte Birleşik Krallık'ın dış politikasında yeni bir rol edinme sürecine gitmiş olmasıdır. Bu çerçevede Brexit sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın dış politikası Uluslararası İlişkiler disiplini içerisinde önemli teorik yaklaşımlardan olan rol teorisi açısından ele alınacaktır. Rol teorisi açısından ele alınan tekil örnek çalışmalarında nedensel mekanizmanın anlaşılmasını kolaylaştırmak için süreç takibi yönteminden faydalanılır (Breuning, 2022, s. 196). Rol teorisi bir ülkedeki siyasa-yapıcıların uluslarının/ülkelerinin uluslararası arenada neyi temsil etmesi gerektiğine dair anlayışlarının dış politika davranışı olarak yansıdığına dikkat çeker (Holsti, 1970, ss. 245-246). Bu anlayışlar hükümetlerin dış politikada faaliyet ve tepkilerini şekillendirir. Holsti'ye (1970, s. 288) göre devletler rol anlayışları çerçevesinde geniş bir spektrum içerisinde çok aktif veya pasif dış politika davranışı sergileyebilirler. Aynı zamanda rol teorisine göre genellikle siyasa-yapıcıların rol algılamasının devletin rol algısını temsil ettiği kabul edilir (Thies, 2010). Birleşik Krallık da Soğuk Savaş ve sonrası dönemde farklı roller çerçevesinde dış politika davranışı ortaya koymuştur. Brexit-sonrası dönem dış politikası da Birleşik Krallık'ın uluslararası sistemde yaşanan gelişmeler sonucu dünya siyasetinde önemli bir rol edinme arayışı olarak ele alınabilir. Yukarıda ifade edilen metodolojik ve teorik çerçeve kapsamında çalışmanın temel argümanı; Birleşik Krallık'ın Brexit-sonrası dönemde Küresel Britanya vizyonu örneğinin de gösterdiği üzere "küresel güç" ve "büyük güç" olmak gibi roller edinme sürecine girdiği şeklindedir.

Süreç izleme yöntemi açısından çalışmada Brexit'e giden sürece kısaca yer verildikten sonra Brexit sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın dış politikası ele alınacaktır. Bu bakımdan dünya siyasetinde yeni bir rol arayışında olan Birleşik Krallık'ın AB ve ABD ile ilişkilerini sürdürmekle birlikte uluslararası sistemin diğer aktörleriyle de ilişkilerini geliştirme çabası içerisinde olduğu görülmektedir.

2. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI BİRLEŞİK KRALLIK'IN DIŞ POLİTİKASINA GENEL BAKIŞ VE BREXIT'E GİDEN SÜREÇ

Birleşik Krallık, kendini dünya siyasetinin önde gelen aktörlerinden bir olarak konumlandırmaktadır. Coğrafi konumunu, ittifaklarını, ticaret-finans bağlantılarını ve siyasal değerlerine atıfla bu rolü edinmeye çalışmıştır (Gaskarth, 2013, s. 79). Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) daimi üyeliği, G-7 üyeliği, İngiliz Milletler Topluluğu üzerinden tarihsel geçmişe referans ve NATO'daki etkinliği Birleşik Krallık'ın uluslararası toplumda önemli bir konum edindiğini göstermektedir. Bu bakımdan yirminci yüzyılın ortalarından itibaren Birleşik Krallık'ın dış politikasının genel çerçevesine bakmakta yarar bulunmaktadır. 1948 yılında Muhafazakar Parti Konferansı'nda konuşma yapan Winston Churchill, "üç daire" stratejisine dikkat çekerek Birleşik Krallık'ın Avrupa, Kuzey Amerika ve imparatorluk alanında etkin olması gerektiğini belirtmiştir (Sanders, 1989, s. 1). Sömürgelerin bağımsızlığını ilan etmesinin tamamlandığı 1960'lı yıllara kadar Birleşik Krallık, küresel çıkarları ve sorumlukları bakımından büyük güçlerden biri olmuştur. Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği'nin dominant güç olmaları Birleşik Krallık'ın emperyal konumunu iyice zayıflatmıştır. Geçen süre zarfında Birleşik Krallık ekonomisinin de gücünü kaybetmesi bu konumunu olumsuz etkilemiştir.

Sömürgelerin bağımsızlaşması ve ekonomik gücünün gerilemesi Birleşik Krallık'ın üç daire stratejisini sürdürmesini olanaksız kılmıştır (Sanders, 1989, s. 289). Bunun içindir ki 1960'lı yıllardan itibaren Avrupa entegrasyonunun parçası olmak en önemli dış politika tercihlerinden biri olmuştur. Aynı zamanda ekonomik zayıflamadan dolayı Birleşik Krallık'ın Süveyş'in doğusundaki askeri üslerini kapatması küresel güç olmaktan ziyade bölgesel güç olmayı tercih ettiğini göstermiştir (Hill, 2023, s. 4). Birleşik Krallık 1970'li yıllardan itibaren Avrupa entegrasyonunun parçası olarak siyasi ve ekonomik açıdan güçlü olma politikasını takip etmiştir. Bazen Avrupalı güçler ile çıkar çatışması yaşamış olsa da Avrupalı bir aktör olarak güvenlik ve savunma mimarisinin önemli bileşenlerinden biri olmuştur.

Birleşik Krallık, Soğuk Savaş sonrası dönemde kural-temelli uluslararası düzenin önde gelen aktörlerinden biri olmuştur. 1991 Körfez Savaşı ve Afganistan Savaşı'na müdahil olmanın yanında insan hakları ve demokrasinin ilerletilmesi politikalarını desteklemiştir. Birleşik Krallık, özellikle Blair hükümeti döneminde ABD ile AB arasında bir köprü rolü oynamaya çalışmıştır. Ancak uluslararası sistemde güvenlik sorunlarının

artması, ABD hegemonyasının aşınmaya başlaması ve 2008 finans krizi Birleşik Krallık'ın dış politikasında yeni bir konum edinmeye çalıştığını göstermektedir. Dışişleri Bakanı David Miliband'in 2008 yılındaki konuşmasında Birleşik Krallık'ı dünya siyasetinde konumlandırma çabası üzerinde durulmayı gerektirmektedir. Blair dönemindeki ABD ile AB arasında "köprü" olma rolü yerine "küresel merkez" olmaya atıf yapılması önemlidir (Harvey, 2011, s. 8). 2008 finans krizinin başladığı dönemde Miliband, burada Çin ve Hindistan gibi güçlerin yükselişe geçerek Birleşik Krallık'ın dış politikasını sadece ABD ve AB ile ilişkilere endekslemek yerine aynı zamanda küresel bir aktör olmaya odaklanması gerektiğini ileri sürmüştür. Yine Cameron hükümeti döneminde "küresel merkez" rolüne benzer bir şekilde Birleşik Krallık'ın "bağlantılanmış dünya"ya adapte olarak siyasi ve ekonomik olarak güçlenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Harvey, 2011, s. 10).

Brexit sürecinin 2016 yılının Haziran ayında başladığını söylemek yanıltıcı olacaktır. Birleşik Krallık'taki siyaset ve dış politika elitleri bu tarihten çok uzun bir süre önce Birleşik Krallık'ın uluslararası siyasette öncü rol oynaması gerektiği konusunda tartışmalara katılmıştır (Oliver, 2023, s. 2). AB'ye ilişkin tartışmaları Birleşik Krallık'ta 2000'li yılların ortalarına kadar götürmek mümkündür. David Cameron, Avrupa konusunda şüpheci bir tutuma sahip olmuştur. Bu nedenle 2005 yılında Muhafazakar Parti'nin liderlik yarışında AB'yi Birleşik Krallık'ın dünyadaki etkisini azaltmaya yönelik bir komplo olarak gören parti üyelerini yatıştırmaya yönelik vaatlerde bulunmuştur (Garnett vd., 2017, s. 304). İzleyen dönemlerde Birleşik Krallık'ı Brexit sürecine götüren önemli gelişmeler olmuştur. Eurozone bölgesinde yaşanan kriz, Arap Baharı sonrasında Avrupa'ya yönelen kitlesel göç ve uluslararası sistemin çok-kutuplu bir yapıya doğru gitmesi Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma sürecine girmesini beraberinde getirmiştir. Brexit kararına götüren etmenlerden biri de Birleşik Krallık'ın küresel bağlantıları sayesinde dünyanın geri kalanı ile daha rahat serbest ticaret yapabileceği düşüncesi olmuştur. Birleşik Krallık'ın siyasal elitleri özellikle İngiliz Milletler Topluluğu ile artacak ticaretin refah düzeyini yükseltmesi ve yoksulluğu azaltması sonucu ülkenin güvenliğinin ve refahının korunacağını belirtmiştir (Daddow, 2018, s. 663).

Birleşik Krallık'ta Brexit kampanyası sürecinde ulusal kimlik ve egemenlik vurgusu öne çıkmıştır. Brexit yanlıları sınırların korunması ve Birleşik Krallık'ın egemen ulus-devlet gibi yönetilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Birleşik Krallık'taki referandum sürecinde Brexit yanlısı ve karşıtı söylemler, Avrupa'ya ilişkin birden fazla vizyon arasında hegemonik bir mücadeleyi yansıtmıştır (Buhari & Gülmez, 2022). Aşırılıkçı eğilimleri olan ve göçmen karşıtı politikaları ile bilinen Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) referandum sonucunu belirleme konusunda öne çıkmıştır. Bu parti referandum kampanyası boyunca "egemenlik" ve "göç akınını durdurma" söylemine başvurmuştur (Kutlay, 2017, s. 10). AB ülkelerinden gelen

göçmenlerin sayısının artması da Brexit kampanyasında argüman olarak ileri sürülmüştür. Birleşik Krallık'ta nüfusun %5 'ten fazlasını AB ülkelerinden gelen göçmenlerin oluşturması ayrılma yanlıları tarafından "ulusal kimliğin zayıflaması" şeklinde nitelendirilmiştir. Yine Birleşik Krallık'ta Avrupa-şüpheciliğinin yüksek olması Brexit kararında etkili olmuştur. Göç sorunları ve Eurozone bölgesindeki borç krizi Birleşik Krallık vatandaşları arasında Avrupa-şüpheciliğinin yükselme nedenlerindendir. Buna bağlı olarak Brexit sonrası dönemde Avrupa genelinde aşırı-sağcı ve popülist siyasal partilerin oy oranı yükselmiştir. Bu artış Avrupa'da göçmen-karşıtlığı ve çok-kültürlülük karşıtlığının artmasına neden olmuştur (Malik, 2018, s. 99).

23 Haziran 2016 tarihinde yapılan Brexit referandumunun sonucu %52 oranında birlikten ayrılma şeklinde olmuştur. Referandum sonuçlarına göre genç nüfus ağırlıklı olarak AB içinde kalma yönünde oy kullanırken daha yaşlı yaş grupları birlikten ayrılma yönünde oy vermiştir. Yine Londra ve çevresinde yaşayan kentli nüfus kalma yönünde, kırsal nüfus ise birlikten ayrılma yönünde oy verme davranışı göstermiştir. Birleşik Krallık'ın alt bölgelerinden Galler'de referandum sonucu ayrılma şeklinde İskoçya ve Kuzey İrlanda'da ise referandum sonucu kalma şeklinde gerçekleşmiştir. Bu çerçevede ele alındığında referandum sonucu küreselleşme süreçlerinden olumlu şekilde etkilenenler ile olumsuz etkileneler arasında bir ayrışmanın olduğunu ortaya koymuştur (Kutlay, 2017, s. 12).

Uluslararası toplumun farklı aktörleri Brexit referandumuna farklı şekillerde tepki vermiştir. NATO, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasının küresel düzenin güvenlik ve istikrarında belirsizliğe neden olacağını ifade etmiştir. Dönemin ABD başkanı Obama ise ortak değerlere, çoğulculuğa ve demokrasiye dayalı uluslararası düzene referansta bulunurken Çin ise bölünmüş bir Avrupa'nın çok-kutuplu bir dünya düzeninin oluşmasına engel olabileceğini belirtmiştir. Yine AB üyesi ülkelerdeki aşırı-sağ parti liderleri de Brexit kararını Avrupa'da ülkelerin ve ulusların yeni bir gelecek ve dünya inşa etme talebi olarak değerlendirmiştir. Brexit kararı aynı zamanda dünyada ekonomik küreselleşme yanlısı politikaların zayıfladığı ve izolasyoncu/milliyetçi eğilimlerin güçlendiği algısını güçlendirmiştir (Adler-Nissen vd., 2017, ss. 579-582).

3. BİRLEŞİK KRALLIK'IN BREXIT-SONRASI SÜREÇTE DIŞ POLİTİKASI

Brexit referandumu sonrasında Birleşik Krallık'ın dış politikasında hangi yönelimlerin olacağı ilgi konusu olmuştur. Oliver'e (2023, s. 6) göre İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Birleşik Krallık dış politikasında kritik kavşaklardan geçmiştir. 1945 yılında iktidara gelen Attlee hükümeti ile Birleşik Krallık'ın dış politikasının odağı imparatorluk olmaktan İngiliz Milletler Topluluğu ile ilişkilere kayarken 1979'da Thatcher hükümeti ise serbest piyasa politikaları ile Avrupa ile entegrasyonunu ilerletmiştir (Oliver, 2023, s. 6). Birleşik Krallık'ın Brexit ile yeniden kritik bir kavşaktan geçtiğini

söylemek mümkündür. Rol teorisinin dikkat çektiği üzere siyasa-yapıcıların ülkelerinin uluslararası arenada neyi temsil etmesi gerektiği ve ülkelerini buna göre konumlandırması (Holsti, 1970, s. 245) Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık için de geçerlidir. Bu bakımdan Birleşik Krallık kritik bir dönemde rol arayışına girerek dünya siyasetinde etkin olmaya çalışmaktadır. Brexit referandumunun hemen ertesinde Birleşik Krallık'ın dış politikasının önceliğinin NATO'nun doğu kanadının caydırıcılığına katkıda bulunmak, tutarlı bir Orta Doğu politikası tutturmak ve ABD-Çin hükümetleri arasında savaşsız bir yol planlamak üzerine oturacağı düşünülmüştür (Blagden, 2017, s. 12). Bu bakımdan Birleşik Krallık'ın dünya siyasetinde rol arayışları, AB ve ABD ile ilişkileri ele alınmayı gerektirmektedir.

3.1. Birleşik Krallık'ın Dünya Siyasetinde Rol Arayışı

Soğuk Savaş döneminde Süveyş'in doğusundan çekilen Birleşik Krallık'ın dünya siyasetinde etkinliği azalmıştır. Bu dönemde Dean Acheson'ın Birleşik Krallık'ın dünya siyasetindeki rolüne ilişkin yaklaşımının yarım yüzyıl sonra Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın dış politikasında rol arayışına girmesi şeklinde karşılık bulduğu söylenebilir. Bu rollere ilişkin tartışmalarda küresel ticaret devleti, büyük güç, İngiliz Milletler Topluluğu liderliği ve ABD'nin sadık müttefiği gibi roller öne çıkmıştır (Beasley vd., 2021, s. 5). Ancak genel olarak Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın egemenliğini öne çıkararak küresel ticaret devleti ve büyük güç gibi temel roller etrafında dış politikasını şekillendirdiğini söylemek mümkündür.

Birleşik Krallık'ın Brexit-sonrası dönemde AB aracılığıyla -Balkanlar, Ukrayna, Kuzey Afrika ve Türkiye gibi- etkin olmaya çalıştığı bölgelerde etkinliğini sürdürmekte zorlanacağı diğer AB üyesi ülkelerin bunu lehlerine kullanabileceğine dikkat çekilmiştir (Chalmers, 2017, s. 5). Yine bu dönemde Rusya'nın agresif dış politikasının ve Orta Doğu'da Arap Baharı ile yaşanan güvenlik/istikrar sorunları Avrupa'nın güvenliğini Birleşik Krallık açısından önemli kılmıştır. Avrupa'nın güvenliğinin Birleşik Krallık'ın bir önceliği olması olasılık dahilinde görülmüştür. Bunun sonucunda Trump'ın başkan olmasının Birleşik Krallık ile NATO üyesi Avrupa ülkeleri arasında savunma alanında işbirliğine neden olabileceği belirtilmiştir (Chalmers, 2017, s. 9). "Britain in the World" projesinin 2016 yılında hazırladığı rapora göre Brexit-sonrası Birleşik Krallık'ın değişen dünyada uzun-vadeli çıkarlarını, güvenliğini ve refahını teminat altına alacak bir dış politika vizyonuna ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir (Bew & Elefterin, 2016, s. 2).

Rol teorisine göre karar-alıcıların görüş ve vizyonu söylemlerine de yansımaktadır (Thies, 2010). Dönemin başbakanı May'in Brexit'e ilişkin net ve kesin tutumunu söyleminde görmek mümkündür. May'in "Brexit, Brexit demektir" ve görevden ayrılırken "Brexit'i gerçekleştirememiş olmak benim için her zaman derin bir üzüntü kaynağı olmuştur ve olmaya da devam edecektir" ifadesi bunun tipik örneklerini oluşturmaktadır (UK Government, 2019). Benzer bir şekilde dünya siyasetinde rol arayışı söyleme yansımıştır.

Brexit'in önde gelen savunucularından olan ve Dışişleri Bakanlığı da yapmış olan Dominic Raab The Telegraph gazetesinde yayınlanan makalesinde, "Bugün, Birleşik Krallık Avrupalı ortaklarımızla güçlü bir ilişki istiyor. Ancak Brüksel bizim için tek seçenek değil. Ufkumuzu genişletmenin zamanı geldi ve Dışişleri Bakanı olarak ABD, Kanada, Tayland ve Meksika'ya yaptığım ilk ziyaretler, gerçek anlamda küresel bir Britanya için fırsatlara ışık tuttu" ifadesi ile Birleşik Krallık'ın yeni dönem politikasını anlatmıştır (Raab, 2019).

2016 referandumunda siyasi söylem Birleşik Krallık'ın tarihsel olarak büyük güç olma rolünü AB içerisinde oynayamayacağı çerçevesinde şekillenmiş ve iktidara gelen May hükümeti de Küresel Britanya politikasını uygulama yoluna gitmiştir (Daddow, 2018, s. 648). Bu politika iddialı bir vizyonu ifade etmektedir. Birleşik Krallık'ın kendini yönetmesi, serbest ticareti desteklemesi, barış-refahı ilerletmesi ve çıkarlarını koruması vizyonunu içermiştir (House of Commons Foregin Affairs Commitee, 2018, ss. 19-20). Dışişleri Bakanı olduktan sonra Chatham House tarafından düzenlenen "Küresel Britanya: Brexit Dönemi Birleşik Krallık Dış Politikası" başlıklı toplantıda Boris Johnson genel olarak küresel istikrar/düzen, küresel serbest ticaret ve değer/önceliklerini dünyaya yansıtma amacı konularına odaklanmıştır. Konuşmada kural-temelli uluslararası düzenin sürdürülmesi gerektiği ve aksi takdirde güçlülerin her istediğini yapabileceği bir durumun ortaya çıkacağı belirtilmiştir (Chatham House, 2016). Buna izin veremeyeceklerini ifade etmiştir. Afrika ve Orta Doğu'nun komşu coğrafyası olması nedeniyle Avrupa'nın güvenlik ve istikrarının önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Küresel Britanya, Birleşik Krallık'ın sadece yakın Avrupa bölgesi ile ilişkiler ile sınırlanmadığını aynı zamanda Doğu Asya ve Çin ile ilişkileri ticari-ekonomik ilişkilerin ötesine taşımayı amaçladıklarını belirtmiştir. Asya'da ortaya çıkan güç dengesinin uluslararası düzeni değişime zorlamasına karşı realist olduklarına yer vermiştir. Bu bakımdan BMGK daimi üyelik düzeninin Hindistan'ı da dahil edecek şekilde genişletilmesini desteklediklerini ifade etmiştir. Yine Çin'in öncülük ettiği Asya Yatırım ve Kalkınma Bankası'na katılan ilk ülkelerden biri olduklarını vurgulamıştır (Chatham House, 2016).

Korumacılığa karşı dünya pazarlarının açık olmasını desteklediklerini ve bunu sadece dış ticaretin Birleşik Krallık'ın GSYİH'nın %60'ını oluşturmasından dolayı değil aynı zamanda dünyada yoksulluğu azaltmasından dolayı desteklediklerini söylemiştir. Değerlerini dünyaya yansıtma konusunda ise Avrupa'daki en geniş kalkınma yardımı bütçesi sahibi ülke olduklarını belirtmiştir. Bunu da yoksulluk, hastalıklar ve kaynakların azalması gibi sorunlar ile baş edebilmek için kullandıklarını ifade etmiştir (Chatham House, 2016). Johnson'un açıklamaları dikkate alındığında dış dünyaya "yeni bir dünya" düzeni ve "müreffeh bir gelecek" vaatleri etrafında kurulan söylem ile mesaj verilmektedir. Birleşik Krallık açısından güç

dengesinin merkezinin de Batı'dan kaydığı görülmektedir (Adler-Nissen vd., 2017, s. 587).

Küresel Britanya politikası genel olarak AB/AB-dışı ülkeler ile serbest ticaret, güvenlik/dış politika ve bilim/araştırma/inovasyon ayakları üzerine oturtulmuştur (Daddow, 2019, s. 7). AB ile yüksek seviyeli serbest ticaret anlaşmasını yapılması bu politikanın en önemli ayaklarından birini oluşturmuştur. AB-dışı ülkeler ile serbest ticaret konusunda ise "eski dostlar ile ilişkilerin sürdürülmesi ve yeni müttefiklerin edinilmesi" amaçlanmıştır. Küresel Britanya politikasının güvenlik/dış politika boyutu da olası tehditlere karşı stratejik işbirliğini öne çıkarmaktadır. Bilim/araştırma ayağı ise Birleşik Krallık'ın yumuşak güç araçlarını etkin kullanabilmesini öngörmüştür (Daddow, 2019, s. 8).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşik Krallık'ın dünyadaki imajını korumak amacıyla İngiliz Milletler Topluluğu'nu kurmasına benzer bir şekilde Küresel Britanya politikası da AB'den ayrılma sonrası şoku atlatmak için geliştirilmiştir (Turner, 2019, s. 3). Bu bakımdan Küresel Britanya politikası Birleşik Krallık'ın yeni dostlar edinmesini gerekli kılmıştır. Brexit-sonrası sürecin en önemli ayaklarından birini ticaret politikası oluşturmuştur. Başbakan May referandumdan kısa bir süre sonra Uluslararası Ticaret Birimi'ni kurmuştur. Özellikle birlikten ayrılmanın büyük bir maliyetinin olacağı argümanlarına karşı May hükümeti, gelecekte küresel ekonominin büyüme trendinin AB dışında olacağını ve buna bağlı olarak teknolojik yeniliklerin fiziki uzaklıkları anlamsızlaştırdığı şeklinde karşılık vermiştir (Heron & Siles-Brügge, 2021, s. 733). Brexit'ten önce Birleşik Krallık; Romanya, Türkiye, Çin ve Hindistan gibi ükeler ile stratejik işbirliği anlaşmaları imzalamıştır (Hill, 2019, s. 201). Birleşik Krallık bu politikası ile Hindistan, Çin ve İngiliz Milletler Topluluğu gibi Batı-dışı dünyada ekonomik fırsatların oluştuğunu düşünmektedir. Ancak Hindistan ve Çin gibi aktörler Brexit sürecini sadece ticaret hacmini arttırma aracı olarak görmemektedir. Hindistan, Brexit sonrası ticari ilişkilerin öğrenci vizelerini kolaylaştırması gerektiğini ileri sürerken Çin ise Birleşik Krallık'ın bu politikasını bankacılık-finans ilişkilerini geliştirmenin bir yolu olarak görmüştür. Çin'in aynı zamanda Birleşik Krallık'ın Pasifik'te uçak gemisi bulundurmasını protesto etmesi Birleşik Krallık'ın "her bölgede etkin olma politikası" ile çatışabileceğini göstermiştir (Turner, 2019, s. 7). Türkiye de Birleşik Krallık açısından önemli ülkelerin başında gelmektedir. İthalat-ihracat rakamları açısından Birleşik Krallık'ın ilk-25 ülkesi içerisinde yer alan Türkiye aynı zamanda NATO üyesi olması nedeniyle güvenlik bakımından da önem kazanmaktadır (Hill, 2019, s. 207). Birleşik Krallık ticaret anlaşmaları girişimi ile sadece ekonomik bir kazanç elde etmeyi amaçlamamaktadır. Aslında kendi ticaret politikasına sahip olarak egemenliğini kullanmak istemektedir. Böylece kendisini AB alanından ayrıştırabilmektedir (Heron & Siles-Brügge, 2021, s. 736).

Brexit sonrası dönemde Birleşik Krallık'ı küresel bir güç olmasını sağlayacak önemli uluslararası platformlar bulunmaktadır. Bunların başında BMGK daimi üyeliği ve İngiliz Milletler Topluluğu gelmektedir (Hill, 2019, s. 189). Daha önce belirtildiği üzere Churchill'in dikkat çektiği üç daire stratejisinin önemli bir ayağını oluşturan İngiliz Milletler Topluluğu ile ilişkiler Brexit ile daha da önemli hale gelmiştir. Birleşik Krallık'ın İngiliz Milletler Topluluğu'nu etkin kullanmaması Fransa'nın bu yapıya üye Afrika, Karayipler ve Pasifik ülkelerine nüfuz edebilme potansiyelini taşımaktadır. Aynı zamanda bu örgüte üye ülkelerin BM Genel Kurulu, MERCOSUR, ECOWAS ve ASEAN gibi platformlarda da yer alması Birleşik Krallık'a etki alanını genişletme imkanı sağlamaktadır (Hill, 2019, s. 196). Yine NATO üyesi olması Birleşik Krallık'ın çıkarları açısından önemli bir yere sahiptir. 2018 yılında Münih Güvenlik Konferansı'nda Başbakan May, Birleşik Krallık'ın NATO yükümlülüğü kapsamında GSYİH'nın % 2'si kadar tutarı savunma harcamalarına ayırmaya devam edeceğini belirtmiştir (Puntel, 2018, s. 3).

Belirtilen uluslararası örgüt ve platformların etkin kullanımı Birleşik Krallık'ın dış politikasının önemli bir ayağını oluşturmuştur. Fakat bu politikası bazen olumsuzluklar ile de karşılaşmıştır. 2017 yılında Birleşik Krallık'ın Uluslararası Adalet Divanı seçimlerinde eski yargıcını tekrar seçtirememesi ve BM Genel Kurulu'nda Chagos Adaları oylaması diplomatik anlamda olumsuz gelişmeler olmuştur (Hadfield, 2020, s. 181).

Uluslararası düzende yaşanan değişimler Birleşik Krallık'ı önemli ölçüde etkilemektedir. Kural-temelli uluslararası düzenin aşınması sonucu güç-temelli düzenin oluştuğunu söylemek mümkündür. Küresel Britanya politikası liberal demokrasinin aşındığı ve kural-temelli uluslararası düzenin işlemediği dünyada Britanya'nın stratejik konumlanması şeklinde de ifade edilebilir (The Foreign Policy Centre, 2020). Çin ve Rusya gibi devlet-kapitalizmi uygulayan güçlerin nüfuzunu arttırma çabaları bunun göstergesi olarak görülebilir. Bu bakımdan Birleşik Krallık değişmekte olan düzende yaşanan jeopolitik kırılmalara adapte olmaya çalışmaktadır. 2021 yılında hükümet tarafından yayınlanan "Global Britain in a Competitive Age" başlıklı raporda Birleşik Krallık'ın Avrupa'da küresel çıkar ve işbirliklerine sahip tek ülke olduğu ve Hint-Pasifik'te varlık göstereceği belirtilmiştir (UK Government, 2021). Bunun için de silahlı güç ve güvenlik arttırımına gidileceği ifade edilmiştir. Nitekim Kraliyet Donanması'na ait uçak gemisi Hint Okyanusu ve Filipin Denizi'nde seyretmiştir (Hill, 2023, s. 10).

Yeni dönemde Birleşik Krallık'ın Rusya ile ilişkileri de önem arzetmektedir. Birleşik Krallık'ın NATO üyesi olması ve liberal-demokratik siyasal sisteme sahip olması ve buna karşı Rusya'nın kendini konumlandırması iki ülkenin ilişkilerini olumsuz seyretmesine neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak Küresel Britanya politikası Rusya'yı Birleşik Krallık'a yönelik en ciddi doğrudan tehdit şeklinde tanımlamaktadır (Strachan, 2021, s. 169). Aynı zamanda Putin'e karşı muhalefetin

desteklenmesi ve Rusya'nın Birleşik Krallık sınırları içerisinde operasyonlar yapması ilişkilerin gergin bir seviyede olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede bakıldığında Birleşik Krallık, Avrupalı partnerleri ile Rusya'nın askeri tehditlerinin üstesinden gelmeye çalışmaktadır (Niblett, 2021, s. 47).

Küresel Britanya politikası Çin'i askeri bir tehdit olarak görmemektedir. Çin daha çok ekonomik rakip ve ticari partner şeklinde görülmektedir (Strachan, 2021, s. 169). Çin'in yükselişi Birleşik Krallık açısından yakın vadede tehlike potansiyeli oluşturmamaktadır. Hatta Çin'deki tüketici nüfus Birleşik Krallık için yeni fırsatlar sağlamaktadır. Bununla beraber Çinli teknoloji şirketlerinin küresel düzeyde yatırımlarının artması ve bu şirketlerin Çin devletinin gözetim mekanizmalarına entegre olması Birleşik Krallık'ın siyasal sistemi açısından riskler barındırmaktadır. Çin ile ilişkileri kesmesi Birleşik Krallık'ın küresel amaçlarına ulaşması konusunda sorunlar ile karşılaşmasına neden olabileceği gibi Çin'in daha merkantilist politikalara yönelmesi ihtimalini taşımaktadır. Bu açıdan Birleşik Krallık, Çin ile sınırlı ekonomik ilişkiler kurma politikası izlemektedir (Niblett, 2021, s. 44).

Brexit sonrası dönemde dünya siyasetinde önemli bir konum edinmeye çalışan Birleşik Krallık sert güç araçlarının yanında yumuşak güç araçlarını da etkin kullanmaya çalışmıştır. Ordunun kapasitesini arttırmanın yanında Birleşik Krallık ayrıca British Council'ın faaliyetleri ve kalkınma yardımları ile etkinliğini arttırma politikası izlemiştir. Kalkınma yardımları çerçevesinde 2023 yılında 15,4 milyar pound harcanmıştır (Foreign Commonwealth & Development Office, 2024).

3.2. AB İle İlişkiler

Brexit-sonrası dönemde AB ile ilişkilerinin hangi çerçevede sürdürüleceği Birleşik Krallık'ın dış politikası açısından önemli olmuştur. Daha önce belirtildiği üzere Birleşik Krallık'ın birliğe üye olduğu dönemde bile istisnai bir politika izlemiştir. Birleşik Krallık'ın Avrupa politikasında onaltıncı yüzyıldan günümüze iki eğilim öne çıkmıştır (Daddow, 2018, s. 652). "Sınırlı sorumluluk" Birleşik Krallık'ın çıkarları çerçevesinde Avrupa dışından kıtanın barış ve güvenliği sağlama politikasını öne çıkarırken "kıtasal taahhüt" ise Birleşik Krallık'ın doğrudan Avrupa diplomasisine müdahil olarak etkin olmasını amaçlamaktadır. Brexit kararı "sınırlı sorumluluk" politikasının "kıtasal taahhüt" politikasına karşı üstünlüğü şeklinde değerlendirilebilir. Churchill'in "Avrupa ile birlikteyiz, ama onlardan değiliz" sözü Birleşik Krallık'ın birlik politikasını açık bir biçimde göstermiştir (Daddow, 2018, s. 655). Yine Attlee ve Macmillan hükümetleri Avrupa bütünleşmesinin bir parçası olmayı reddederek ulusal egemenliğinden ödün vermeyeceğini ve "Avrupa ülkelerinden biri" olmayacağını göstermiştir. Bu ifade ve yaklaşımlar Brexit ve sonrasında Birleşik Krallık'ın dış politikasını da özetleyen niteliğe sahiptir.

1960'lı yıllarda da Birleşik Krallık'ın Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılım sürecinde egemenlik konusunda tartışmalar cereyan etmiştir. Katılıma

karşı çıkanlar özellikle hukuki yapının kıta Avrupası'ndan farklı olmasını vurgulayarak Birleşik Krallık'ın küresel meselelerde bağımsız aktör olmasını sonlandıracağını ileri sürmüştür (Gaskarth, 2022, s. 61). Yaşanan kriz ile birlikte Süveyş'in doğusuna çekilmesi ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye olma girişimi Birleşik Krallık'ın eski gücünde olmadığını göstermiştir. Birleşik Krallık, AB içerisinde yer almasına rağmen egemenliğinden ödün vermemeye çalışmıştır. Ortak para politikasına dahil olmaması, birliğin derinleşebilecek entegrasyonu yerine genişlemesini savunması, ortak savunma yerine birliğin güvenliğini vurgulaması ve Schengen vize rejiminde yer almaması bu politikanın tipik örneklerini oluşturmaktadır (Hill, 2019, s. 174). Genel olarak Birleşik Krallık hükümetleri iç kamuoyuna 1980'lerden 2010'lara kadar AB üyeliğini ekonomik temelde sunarak birlik içerisinde yer almayı araçsal bir politika olarak görmüştür.

Brexit yanlıları ulusal şartların diğer devletlerin ortak çıkarlarından daha önemli olduğunu belirtmiştir. Göç sorunu da Brexit tartışmalarını önemli ölçüde etkilemiştir. 2000'li yılların başında Doğu ve Avrupa'dan gelen göçmenler ile birlikte Arap Baharı nedeniyle Orta Doğu'dan gelen mülteciler Birleşik Krallık'ın serbest dolaşım ve göç konusundaki kaygılarını arttırmıştır (Gaskarth, 2022, s. 62). Birleşik Krallık'ın birlikten ayrılmasını savunanların altını çizdiği hususlardan biri de AB'nin finansal sorunlara ve çözüm üretmeye kapasitesinin yetmemesi olmuştur. Özellikle 2008 finans krizi ve Yunanistan'ın girdiği borç sorunu örnek olarak gösterilmiştir (Gaskarth, 2022, s. 65).

Brexit sürecinin nasıl tamamlanacağı da tartışmaların odağında olmuştur. AB Anlaşması'nın 50. maddesine göre Birleşik Krallık'ın iki yıl sonunda birlikten ayrılması öngörülmüştür. Bu sürenin uzaması ve uzlaşının sağlanmaması durumunun Birleşik Krallık'ın imajını ve etkisini olumsuz etkileyeceği düşünülmüştür (Wright, 2017, s. 13). 2017 yılının Aralık ayında Birleşik Krallık hükümeti ile AB arasında Brexit müzakerelerinin ilk aşaması gerçekleştirilmiştir. Müzakerelerde Birleşik Krallık ve AB vatandaşlarının karşılıklı olarak haklarının korunarak ayrılma tarihine kadar serbest dolaşım hakkı garanti altına alınmıştır. Taraflar İrlanda sınırının "sert" bir şekilde uygulamalara tabi tutulmasından kaçınma konusunda görüş birliğine varmıştır. Aynı zamanda Brexit ile ayrılığın finansal boyutunun hesaplanması kararlaştırılmıştır (Bulmer & Quaglia, 2018, s. 1094). Ayrılma anlaşması 14 Kasım 2018 tarihinde imzalanmıştır. İlişkilerinin çok daha olumsuz etkilenebileceği, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda bölgeleri ile gerilimli bir sürece girebileceğini düşünen Birleşik Krallık anlaşmalı bir şekilde AB'den ayrılma politikası izlemiştir (Whitman, 2019, s. 387). May hükümeti AB ile güvenlik konusunda yakın işbirliği yapmayı isterken Johnson hükümeti bu konuda anlaşma yapmamayı tercih etmiştir. İktidara gelen İşçi Partisi de güvenlik anlaşması yapma konusunda istekli olmuştur. Bu açıdan bakıldığında ekonomik düzenlemelerin olmamasını telafi etmek için Birleşik Krallık'ta liderler güvenlik anlaşması yapmayı değerli bulmuştur. Böylece

hükümetler seçmenlerine Brexit'e ilişkin vaatlerini yerine getirdiklerine ikna etmeye çalışmıştır (Martill & Mesarovich, 2024, s. 10). May hükümeti Brexit Anlaşması'nı parlamentoya kabul ettirememiştir. Daha sonra iktidara gelen Johnson hükümeti anlaşmanın revize edilmesini sağladıktan sonra parlamentodan onay almıştır. Yapılan görüşme ve anlaşmalar sonucu 31 Ocak 2020 tarihinde Birleşik Krallık resmi olarak AB'den ayrılmıştır. Yine 2021 yılının başında imzalanan Ticaret ve İşbirliği Anlaşması ile Birleşik Krallık ve AB, gümrük vergisi ve kota sınırlaması olmadan karşılıklı ticari ilişkileri sürdürme kararı almıştır. 2023 yılı verilerine göre Birleşik Krallık ihracatının %42'sini AB'ye yapmış ve bu ihracatın değeri de 350 milyar pound civarında olmuştur (House of Commons Library, 2024, s. 7).

Brexit'in hem Birleşik Krallık'ın hem de AB'nin güvenlik, savunma ve ekonomi politikalarını etkileyen sonuçları olmuştur. Brexit ile Churchill'in vurguladığı üç daire stratejisinden geriye ABD ve İngiliz Milletler Topluluğu ile ilişkiler kalmıştır (Hill, 2019, s. 30). Johnson hükümetine kadar geçen sürede Birleşik Krallık'ta politika-yapıcılar ABD'ye AB'nin Ortak Güvenlik ve Dış Politikası'nda öncü rol oynadıklarını göstermeye çalışmıştır. AB üyesi iken Birleşik Krallık, Fransa ve Almanya arasında dengeleyici bir rol edinmeye çalışmış ve bu politikanın mümkün olmadığı durumda ise İtalya ile yakınlaşarak Fransa-Almanya ikilisine karşı dengeleme yoluna gitmiştir. Bu durum Birleşik Krallık'ın ondokuzuncu yüzyıldaki Avrupa'da güç dengesi politikasına benzer şekilde olmuştur (Hill, 2023, s. 7).

Daha önce ifade edilen Küresel Britanya politikası Avrupa'dan uzaklaşma gibi bir çağrışım yapsa da stratejik çıkarları Birleşik Krallık'ı daha Avrupalı olmasını gerektirmiştir. Rusya'nın agresif dış politikası ve Arap Baharı sonrası yaşanan istikrarsızlıklar Avrupa güvenliğini Birleşik Krallık açısından önemli kılmaktadır (Hadfield, 2020, s. 179). Nitekim Brexit sonrası dönemde Birleşik Krallık, Ukrayna Savaşı'nda AB ile ortak hareket ederek Rusya'ya karşı bir politika izlemiştir. Birleşik Krallık'ın bu tutumu AB'nin Doğu Avrupa'daki üyeleri tarafından olumlu karşılanmıştır. Finlandiya ve İsveç'e de güvenlik desteği sağlamıştır. Birleşik Krallık'ın Rusya'ya karşı tepkisinde Brexit-sonrası dönemde küresel rol edinme politikası da önemli rol oynamıştır (Martill & Sus, 2024, s. 1140). Birleşik Krallık 2025 yılının başında Ukrayna ile 100-yıllık ortaklık anlaşması imzalamıştır. Savunma ve güvenlik alanında işbirliğini öngören anlaşmaya göre Birleşik Krallık Ukrayna'ya yıllık minimum 3 milyar poundluk askeri yardım yapmayı taahhüt etmiştir (House of Lords Library, 2025). Yine Ukrayna Savaşı siyasal söylemde de önemli bir yer edinmiştir. Birleşik Krallık başbakanı Keir Starmer, Avam Kamarası'nda yaptığı konuşmada "Ukrayna'nın geleceğinin ulusal güvenlik açısından hayati önem taşıdığı" hissine sahip olduğunu ve "Rusya'nın sularda ve gökyüzünde bir tehdit" olduğunu belirtmiştir (UK Parliament, 2025).

Ukrayna Savaşı ve Bosna-Hersek'teki gerginlikler Birleşik Krallık'ın ABD'nin güvenlik garantilerine ve AB'nin de çatışma-önleme kapasitesine

bağımlı olduğunu göstermiştir (Hill, 2023, s. 12). Yine Birleşik Krallık, BM'nin önde gelen üyelerinden biri olarak bu uluslararası örgüte önemli finansal katkılar sağlamaktadır. AB üyeliği Birleşik Krallık'a BM nezdinde önemli avantajlar sağlamıştır. İnsan hakları ve nükleer silahlar meselelerinde Birleşik Krallık, BM nezdinde AB kanallarını etkin bir biçimde kullanmıştır. Bu bakımdan AB'den çıkmış olması Birleşik Krallık'ın BM'deki etkisini sınırlandırma ihtimalini barındırmaktadır (Dee & Smith, 2017, s. 539).

Birleşik Krallık, Brexit ile AB'nin karar-alma ve uygulama mekanizmalarını etkileme/yönlendirme imkanını kaybetmiştir. Bu bakımdan dışarıdan bir aktör olarak birliğin kararlarından etkilenecektir (Whitman, 2019, s. 389). EUROPOL'da öncü rol oynamış olması Birleşik Krallık'ın geleneksel güvenlik lideri rolü ile uyumlu olmuştur. Brexit ile birlikte Birleşik Krallık bu rolünü sürdüremeyeceği için Avrupa ile güvenlik ve istihbarat paylaşımı konusunda yeni bir mekanizma geliştirme yoluna gitme olasılığı ortaya çıkmıştır (Hadfield, 2020, s. 173). Ortak pazar olan AB'den ayrılmış olması Birleşik Krallık'a diğer ülkelerle ticari ilişkilerde dezavantajlı olmanın yanında doğrudan yabancı yatırımlar konusunda da dezavantajlı olma potansiyeli taşımıştır. Konaklama, inşaat, meyvecilik ve sağlık sektörlerinde ağırlıklı olarak AB vatandaşı işçilere bağımlı olan Birleşik Krallık ekonomik büyüme konusunda da sorunlar yaşama ihtimali ile karşılaşmıştır (Malik, 2018, s. 106).

Belirtildiği üzere AB de Brexit kararından etkilenmiştir. Birleşik Krallık birlik içinde ikinci büyük ekonomi, en büyük finans merkezine sahip ve en büyük askeri güç olmuştur (Kutlay, 2017, s. 16). Bu bakımdan Brexit kararı birlik için güç kaybı anlamı taşımıştır. Yine Birleşik Krallık'ın olmaması birliği kurumsal tecrübe, diplomatik etkinlik, BMGK daimi üyeliği ve uluslararası imaj açısından AB'yi olumsuz etkileme potansiyeli taşımıştır (Larsen, 2018, s. 704). Brexit ile AB ekonomik-kültürel küreselleşme, yerindenlik ilkesi ve piyasa liberalizmi gibi konularda güç kaybına uğramıştır. Serbest ticaret ve açık ekonomi yanlısı Birleşik Krallık'ın ayrılması sonucu Almanya'nın da desteklemiş olduğu piyasaların liberalleşmesi ile Fransa'nın korumacı politikaları arasında bir ekonomi yaklaşımı farklılığı oluşmuştur (Krotz & Schild, 2018, s. 8). Birleşik Krallık'ın Brexit ile birlikten ayrılması AB'nin savunma ve güvenlik konularında ortak politika geliştirmesini kolaylaştırdığı söylenebilir. Ancak AB içerisinde küresel düzeyde stratejik bir dış politika ve güvenlik vizyonu sahibi ülke olarak sadece Fransa kalmıştır. Bu bakımdan Fransa bu durumu telafi etmek için Birleşik Krallık ile ikili ilişkilere daha da önem vermeye başlamıştır. Aynı zamanda Fransa, Almanya'yı birliğin güvenlik ve dış politikası konusunda daha fazla rol almasını istemiştir. Böylece Fransız-Alman liderliğinin savunma alanındaki işbirliği artmıştır (Krotz & Schild, 2018, ss. 11-12).

Birleşik Krallık'ın Brexit-sonrası dönemde Fransa ve Almanya ile ilişkileri de büyük bir önem arzetmiştir. 2000'li yılların başında Birleşik Krallık, Fransa ve Almanya arasında kurulan bir mekanizma olarak E3,

güvenlik ve dış politika konusunda ortak diplomatik bir platform olmayı amaçlamıştır (Brattberg, 2020, s. 2). Özellikle 2003 Irak Savaşı ve İran ile nükleer anlaşma konusunda önemli girişimlere öncülük etmiştir. Brexit sonrası dönemde bu platformun geleceği de tartışma konusu olmuştur. Bu dönemde platform Orta Doğu ve Güney Çin Denizi sorunları konusunda ortak açıklamalar yaparak etkinliğini sürdürmüştür. Birleşik Krallık E3'ü Fransız-Alman eksenine karşı kullanışlı bir araç olarak görmektedir. Böylece Avrupa'nın dış politika tercihleri konusunda söz sahibi olarak birliğin zayıf ve etkisiz olduğunu göstermeye çalışmıştır. Fransa da E3 platformu sayesinde kendini merkezde konumlandırarak farklı aktörler ile farklı ilişkiler kurabilme imkanını elde etmektedir. Almanya ise E3 sayesinde etkinliğinin az olduğu küresel güvenlik ve savunma konularına müdahil olabilmektedir (Brattberg, 2020, s. 5).

3.3. ABD İle İlişkiler

Üye olduğu dönemde AB'nin ABD ile ilişkilerinde önemli rol oynayan Birleşik Krallık'ın yeni dönemde ABD ilişkileri de farklı bir faza geçmiştir. Soğuk Savaş döneminde Birleşik Krallık-ABD arasında çok-boyutlu yakın ilişkilerin "özel" karakterinin olduğu vurgulanmıştır. ABD ile Birleşik Krallık arasındaki "özel" ilişki ABD'nin birlik üzerinde dengeleyici bir etkiye sahip olmasını sağlamakla birlikte Birleşik Krallık'ın birlik içinde "truva atı" olma ithamları ile karşılaşmasına da neden olmuştur. Ancak Soğuk Savaş'ın bitmesi ile mal, hizmet, sermaye ve insanların serbest hareket etmesi gündemi Birleşik Krallık'ı hem AB hem de Trans-Atlantik ilişkilerde öncü konuma getirmiştir (Oliver, 2017, s. 527). Soğuk Savaş sonrası dönemde ise İngiliz-Amerikan ilişkilerinin ifade edilen karakterinin ortak düşmanın ortadan kalkması nedeniyle devam etmeyeceği düşünülmüştür. Bu bakımdan Birleşik Krallık ve ABD'nin çıkarlarının farklılaştığı ve ilişkilerin eski haliyle devam etmeyeceği tartışmaları yapılmıştır. Clinton, George W. Bush ve Obama dönemlerinde ABD'nin yaklaşımı Birleşik Krallık'ın çok önemli bir konumda görülmediğini göstermiştir. Gelişen süreç içerisinde 2010 yılında Avam Kamarası Dış İlişkiler Komitesi ABD ile "özel ilişkiler"in sona erdiğini duyurmuştur (Marsh, 2018, s. 274). 2015 yılında Birleşik Krallık hükümetinin Çin'in öncülük ettiği Asya Yatırım ve Altyapı Bankası'na katılma kararı ABD açısından şüphelerin oluşmasına neden olmuştur. Bu dönemde Birleşik Krallık başta olmak üzere diğer Avrupalı güçlerin ABD'nin rakip gördüğü Çin gibi güçler ile ticari ilişkiler kurma olasılığı yine ABD'nin güvenlik kaygılarını arttırmıştır (Oliver, 2016, s. 702).

Brexit-sonrası dönemde Birleşik Krallık'ın en çok ilişki kuracağı ülkelerin başında ABD gelmektedir. ABD açısından NATO'nun doğu kanadında Rusya'ya karşı caydırıcılığı arttırma ve Çin ile başa çıkma konusunda Birleşik Krallık önemli bir rol oynamaktadır (Niblett, 2021, s. 42). Bununla beraber askeri/maddi kapasitesi, diplomasi deneyimi ve meşruiyet arttırma gibi bir gücünün olması Birleşik Krallık'ı ABD açısından önemli

kılmaktadır. Başta BMGK daimi üyeliği gibi uluslararası örgütlerde etkinliği diplomatik açıdan önemini arttırırken ABD'nin yanında yer alması uluslararası siyasette tek-taraflılık eleştirilerini bertaraf etmektedir. Yine askeri kapasitesi ve ekonomik gücü nedeniyle Birleşik Krallık ABD tarafından önemsenmiştir. ABD başkanı olduktan sonra Beyaz Saray'a davet edilen ilk yabancı liderin Başbakan May olması ilişkilere verilen önemi göstermiştir. Obama'nın aksine Trump, Brexit kararını olumlu bulduğunu belirtmiş ve ticaret anlaşmalarında Birleşik Krallık'ın ön sırada yer alacağını vurgulamıştır (Marsh, 2018, s. 285). Trump yönetimi ikili ticaret anlaşması yaparak Birleşik Krallık'ın Çin gibi ülkeler ile anlaşmasının önüne geçmeye çalışmıştır. 2020 yılının başında müzakereler başlamış ancak Biden yönetiminin başa geçmesi ile müzakereler durmuştur (Heron & Siles-Brügge, 2021, s. 735).

Hill'e (2019, s. 275) göre Brexit ile Birleşik Krallık'ın dış politikasında bir paradoks ortaya çıkmaktadır. Birlikten ayrıldığı için ABD gibi bir süpergüç ile eşitsiz bir ilişkiye razı olmak ile kaybetmiş olduğu global rolü tekrar edinmek gibi bir ikilem ile karşılaşmaktadır. Sahip olduğu balistik füze denizaltısı ve nükleer silahlarını taşıyabilen hava araçları ile "büyük güç kalıntısı" rolünün ötesine geçmeyi amaçlamaktadır. Öte yandan bu kapasitesini kullanabilmesini sağlayan ABD'nin domine ettiği bir uluslararası düzen bulunmaktadır. Birleşik Krallık, süper güç olan ABD'nin terk etmesi ihtimaline karşı kendisini korumaya almaktadır. Ancak ortaya çıkabilecek risklerden korunmayı da ABD'nin yönlendirdiği düzen altında yapmaktadır (Blagden, 2019, s. 16).

Sonuç

Birleşik Krallık, Brexit kararı ile dış politika yöneliminde yeni bir sürece girmiştir. Bu çalışmanın da dikkat çektiği üzere Birleşik Krallık uluslararası sistemde yaşanan değişimler ve yeni aktörlerin ortaya çıktığı dönemde dünya siyasetinde belirleyici bir rol edinmeye çalışmaktadır. Soğuk Savaş döneminde iki-kutuplu uluslararası sistem ve de-kolonizasyon süreci Birleşik Krallık'ın gücünü zayıflatarak dünya siyasetinde etkili olmasını zorlaştırmıştır. Bunun sonucunda Avrupa entegrasyonuna dahil olarak ekonomik ve siyasi açıdan güçlenmeye çalışmıştır. Ancak AB üyesi olduğu dönemde bile kendine özgü bir politika izlemiştir. Bu çalışma da süreç takip yöntemi ve rol teorisi açısından Brexit-sonrası Birleşik Krallık dış politikasını ele alarak literatüre önemli katkılar yapmaya çalışmıştır.

2000'li yılların ortalarından itibaren uluslararası sistemde yükselen güçlerin etkisini arttırması Birleşik Krallık'ı dış politikasında yeniden konumlandırması sürecine götürmüştür. Soğuk Savaş sonrası dönemin ilk yıllarındaki ABD-AB ile köprü olma rolünü geride bırakarak küresel aktör olma çabası içerisine girmiştir. AB'nin 2008 finans krizi yaşadığı sorunlar, Arap Baharı'nın neden olduğu istikrarsızlıklar ve yine birlik içerisinde yaşanan entegrasyon sorunları Birleşik Krallık'ın Brexit kararını vermesinde

önemli rol oynamıştır. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması hem egemenliği koruma hem de dış politikası açısından siyasi/ekonomik çıkarlarını koruma ve geliştirme amacı taşımıştır. Nitekim Küresel Britanya politikası gibi dış politika vizyonları Birleşik Krallık'ın değişmekte olan uluslararası sisteme adapte olma çabasını yansıtmaktadır. Bu bakımdan Brexit-sonrası dönem Birleşik Krallık'ın ortaya çıkabilecek fırsat ve imkanları kendi lehine kullanma süreci şeklinde tanımlanabilir. Yine bu süreçte Rusya ile ilişkilerde görüldüğü üzere AB ile stratejik konularda birlikte hareket etmeye devam eden Birleşik Krallık, ABD ile de ilişkilerini çok-boyutlu düzlemde sürdürmektedir. Uluslararası sistemde değişim tartışmalarının yoğun yaşandığı bir süreçte Birleşik Krallık'ın "yeni bir rol" arayışı diğer aktörler ile kurduğu ilişkilerden etkilenecektir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Mehmet ALKIŞ: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Mehmet ALKIŞ: 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Kaynakça

Adler-Nissen, R., Galpin C., & Rosamond, B. (2017). Performing Brexit: How a post-Brexit world is imagined outside the kingdom. *The British Journal of Politics and International Relations*, *19*(3), 573-591. https://doi.org/10.1177/1369148117711092

Beach, D. (2020). Process tracing methods. C. Wagemann, A. Goerres ve M. B. Siewert (Ed.), *Handbuch methoden der politikwissenschaft* içinde (ss. 699-719). Springer VS.

Beasley, R. K., Kaarbo, J., & Oppermann, K. (2021). Role theory, foreign policy, and the social construction of sovereignty: Brexit stage right. *Global Studies Quarterly*, *1*(1), 1-14. https://doi.org/10.1093/isagsq/ksab001

Bew, J., & Elefteriu, G. (2016). *Making sense of British foreign policy after Brexit*. Policy Exchange. 19 Aralık 2024 tarihinde https://policyexchange.org.uk/publication/making-sense-of-british-foreign-policy-after-brexit/ adresinden edinilmiştir.

Blagden, D. (2017). Britain and the world after Brexit. *International Politics*, (54), 1-25. https://doi.org/10.1057/s41311-017-0015-2

Blagden, D. (2019). Two visions of greatness: roleplay and realpolitik in UK strategic posture. *Foreign Policy Analysis*, *15*(4), 470-491. https://doi.org/10.1093/fpa/ory011

Brattberg, E. (2020). *The E3, the EU, and the post-Brexit diplomatic landscape*, (Yayın No. 18). Carnegie Endowment for International. 22 Aralık 2024 tarihinde https://carnegieendowment.org/research/2020/06/the-e3-the-eu-and-the-post-brexit-diplomatic-landscape adresinden edinilmiştir.

Breuning, M. (2022). Role theory. Patrick A. Mello & Falk Ostermann (Ed.), *Routledge handbook of foreign policy analysis methods* içinde (ss. 187-201). Routledge.

Buhari, D. & Gülmez, S. B. (2022). Theorizing many Europes: A four-fold taxonomy. D. Buhari, C. Kaunert & S. B. Gülmez (Ed.), *Transforming Europe Through Crises* içinde (ss. 8-24) . Routledge.

Bulmer, S. & Quaglia, L. (2018). The politics and economics of Brexit. *Journal of European Public Policy*, *25*(8), 1089-1098. https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1467957

Chalmers, M. (2017). *UK foreign and security policy after Brexit*. Royal United Services Institute for Defence and Security Studies. 27 Kasım 2024 tarihinde https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/briefing-papers/uk-foreign-and-security-policy-after-brexit adresinden edinilmiştir.

Chatham House. (2016). *Boris Johnson on UK foreign policy in the era of Brexit*. 18 Kasım 2024 tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=JuZwjX5cMn0 adresinden edinilmiştir.

Daddow, O. (2018). Brexit and Britain's role in the world. P. Diamond, P. Nedergaard & B. Rosamond (Ed.), *The Routledge handbook of the politics of Brexit* içinde (ss. 642-689). Routledge.

Daddow, O. (2019). GlobalBritain™: the discursive construction of Britain's post-Brexit world role. *Global Affairs*, *5*(1), 5-22. https://doi.org/10.1080/23340460.2019.1599297

Dee, M. & Smith, K. E. (2017). UK diplomacy at the UN after Brexit: challenges and opportunities. *The British Journal of Politics and International Relations*, *19*(3), 527-542. https://doi.org/10.1177/1369148117710208

Foreign Commonwealth & Development Office. (2024). *Statistics on international development: provisional UK aid spend 2023*. 12 Haziran 2025 tarihinde https://www.gov.uk/government/statistics/statistics-on-international-development-provisional-uk-aid-spend-2023 adresinden edinilmiştir.

Garnett, M., Mabon, S., & Smith, R. (2017). *British foreign policy since 1945*. Routledge.

Gaskarth, J. (2013). *British foreign policy*. Cambridge: Polity Press.

Gaskarth, J. (2014). Strategizing Britain's role in the world. *International Affairs*, *90*(3), 559-581. https://doi.org/10.1111/1468-2346.12127

Gaskarth, J. (2022). Brexit, British foreign policy, and governance. B. J. C. McKercher (Ed.), *The Routledge handbook of diplomacy and statecraft* içinde (ss. 60-70). Routledge.

Gibbins, J. (2020). *Theorizing Brexit: UK/EU relations and international relations theory* [Bildiri sunumu]. International Virtual Conference on Social Sciences.

Hadfield, A. (2020). Carry on, Global Britain: recrafting post-Brexit: security and foreign affairs. *Politique Européenne*, *70*(4), 166-191. https://doi.org/10.3917/poeu.070.0166

Harvey, M. (2011). *Perspectives on the UK's place in the world. Europe Programme Paper,* 2011/11. Chatham House. 1 Aralık 2024 tarihinde https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Europe/1211pp_harvey.pdf adresinden edinilmiştir.

Hekimoğlu, K. Ç. & Erkan, S. (2022). Avrupa bütünleşmesinde Birleşik Krallık: Brexit referandumu ve ayrılma süreci. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *11*(2), 870-883.

Heron, T. & Siles-Brügge, G. (2021). UK-US trade relations and 'Global Britain. *The Political Quarterly*, *92*(4), 732-736. https://doi.org/10.1111/1467-923X.13075

Hill, C. (2019). *The future of British foreign policy: security and diplomacy in a world after Brexit*. Polity Press.

Hill, C. (2023). Debating Britain's role in the world: from decolonisation to Brexit. *International Politics*, 1-19. https://doi.org/10.1057/s41311-023-00454-8

Holsti, J. K. (1970). National role conceptions in the study of foreign policy. *International Studies Quarterly*, *14*(3), 233-309. https://doi.org/10.2307/3013584

House of Commons Foreign Affairs Committee. (2018). *Global Britain. Sixth Report of Session 2017– 19*. 12 Haziran 2025 tarihinde https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmfaff/1236/123602.htm adresinden edinilmiştir.

House of Commons Library. (2024). *Statistics on UK trade with the EU* (Yayın No. 7851). 12 Haziran 2025 tarihinde https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7851/ adresinden edinilmiştir.

House of Lords Library. (2025). *Recent US and UK government policy on Ukraine*. 11 Haziran 2025 tarihinde https://lordslibrary.parliament.uk/recent-us-and-uk-government-policy-on-ukraine/ adresinden edinilmiştir.

Krotz, U. & Schild, J. (2018). Back to the future? Brexit and Franco-German bilateralism in Europe's Union. *Journal of European Public Policy*, *25*(8), 1174-1193. https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1467951

Kutlay, M. (2017). 'Brexit' sonrası Birleşik Krallık ve AB bütünleşmesinin geleceği. *Liberal Perspektif: Analiz*, (4). Özgürlük Araştırmalar Derneği.

Larsen, H. (2018). Brexit and the EU as an international actor. P. Diamond, P. Nedergaard & B. Rosamond (Ed.), *The Routledge handbook of the politics of Brexit* içinde (ss. 690-719). Routledge.

Malik, S. (2018). Post-Brexit scenario. *Strategic Studies*, *38*(4), 90-109. https://doi.org/10.53532/ss.038.04.00136

Marsh, S. (2018). The US, Brexit and Anglo-American relations. *Journal of Transatlantic Studies*, *16*(3), 272-294. https://doi.org/10.1080/14794012.2018.1482713

Martill, B. & Mesarovich, A. (2024). Foreign policy as compensation: why Brexit became a foreign and security policy issue. *International Studies Quarterly*, *68*(2), 1-12. https://doi.org/10.1093/isq/sqae014

Martill, B. & Sus, M. (2024). Winds of change? Neoclassical realism, foreign policy change, and European responses to the Russia-Ukraine War. *The British Journal of Politics and International Relations*, *27*(4), 1129-1152. https://doi.org/13691481241280170.

McCourt, D. M. (2014). *Britain and world power since 1945: constructing a nation's role in international politics*. University of Michigan Press.

Mearsheimer, J. J. (2019). Bound to fail: The rise and fall of the liberal international order. *International Security*, *43*(4), 7-50. https://doi.org/10.1162/isec_a_00342.

Niblett, R. (2021). *Global Britain, global broker: a blueprint for the UK's future international role*. Chatham House. 7 Aralık 2024 tarihinde https://www.chathamhouse.org/2021/01/global-britain-global-broker adresinden edinilmiştir.

Oliver, T. (2016). The world after Brexit: from British referendum to global adventure. *International Politics*, *53*(6), 689-707. https://doi.org/10.1057/s41311-016-0012-x

Oliver, T. (2017). Never mind the Brexit? Britain, Europe, the world and Brexit. *International Politics*, *54*(4), 519-532. https://doi.org/10.1057/s41311-017-0043-y

Oliver, T. (2023). Reflections: the UK after Brexit. *International Politics*, 1-18. https://doi.org/10.1057/s41311-023-00472-6.

Öz, H. & Yıldırım, K. E. (2022). İngiltere politikasında Brexit öncesi ve sonrası. *Anadolu Strateji Dergisi*, *4*(2), 1-8.

Puntel, A. (2018*). A "Global Britain" in a post-Brexit scenario*. Centre for Geopolitics & Security in Realism Studies. 12 Aralık 2024 tarihinde https://cgsrs.org/publications/99 adresinden edinilmiştir.

Raab, D. (2019). *A truly global future awaits us after Brexit*. 13 Haziran 2025 tarihinde https://www.telegraph.co.uk/politics/2019/08/10/truly-global-future-awaits-us-brexit/ adresinden edinilmiştir.

Sanders, D. (1989). *Losing an empire, finding a role: British foreign policy since 1945*. New York: Palgrave Macmillan.

Strachan, H. (2021). Global Britain in a competitive age: strategy of the integrated review. *Journal of the British Academy*, (9), 161-177. https://doi.org/10.5871/jba/009.161

Thies, C. G. (2010). Role theory and foreign policy. N. Roy (Ed.), *Oxford Research Encyclopedia of International Studies* içinde. Oxford Academic.

Turner, O. (2019). Global Britain and the narrative of empire. *The Political Quarterly*, *90*(4), 727-734. https://doi.org/10.1111/1467-923X.12739

UK Government. (2019). *T. May, Prime Minister's statement in Downing Street*. 12 Haziran 2025 tarihinde https://www.gov.uk/government/speeches/ prime-ministers-statement-in-downing-street- 24-may-2019 adresinden edinilmiştir.

UK Government. (2021). *Global Britain in a competitive age: the integrated review of security, defense, development and foreign policy*. 11 Haziran 2025 tarihinde https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy adresinden edinilmiştir.

UK Parliament. (2025). *Ukraine, Volume 763: debated on Monday 3 March 2025.* 11 Haziran 2025 tarihinde https://hansard.parliament.uk/commons/2025-03-03/debates/8E74A3E1-9EEB-4FB3-946A-F36BB28A60AC/Ukraine adresinden edinilmiştir.

Uz-Hançarlı, P. & Parlak, İ. (2023). Britanya istisnacılığının adasallığı: eleştirel jeopolitik perspektifinden bir inceleme. *Alternatif Politika*, *15*(1), 110-140. https://doi.org/10.53376/ap.2023.05

Whitman, R. G. (2019). The UK's European diplomatic strategy for Brexit and beyond. *International Affairs*, *95*(2), 383-404. https://doi.org/10.1111/1468-2346.12607

Wright, N. (2017). *Brexit & the re-making of British foreign policy*. UCL European Institute. 3 Aralık 2024 tarihinde https://www.ucl.ac.uk/european-institute/news/2017/dec/brexit-and-re-making-british-foreign-policy adresinden edinilmiştir.

Yılmaz, E. A. (2022). Brexit sonrası sürecin Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık'a mevcut ve beklenen etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52), 179-195.

Extended Abstract

This study examines the United Kingdom's (UK) efforts to seek a new role in global politics in the context of the post-Brexit era. The UK's decision to leave the European Union (EU) was influenced by changes in the international system. Following the end of the Cold War, the international system continued to exhibit a unipolar structure for a period of time. However, the instabilities in world politics and the economy, the increase in security problems and the rise of some powers in the international system have served to reinforce the idea that a multipolar international order has emerged. The UK, one of the leading powers of the international system, has also repositioned itself in world politics in light of these developments. In this respect, this article aims to address the following question: How has the UK shaped its foreign policy in the post-Brexit period, and what role is it seeking in world politics?

This study uses process-tracing method to examine UK's foreign policy. The reason for using the process-tracing method in the study is that the UK has gone through a process of acquiring a new role in its foreign policy in the post-Brexit era. This method analyses the theoretical causal mechanisms linking causes and outcomes. Therefore, this study is based on main assumptions of role theory with regards to UK's foreign policy in post-Brexit era. Role theory, one of theoretical approach within the discipline of International Relations, posits that the foreign policy behaviour of a nation/country is reflective of the policy-makers' understanding of what their nation/country should represent in the international arena. These understandings inform the actions and reactions of governments in foreign policy. This theory asserts that states may engage in a spectrum of active or passive foreign policy behaviour, contingent upon their role conceptions. The UK, the dominant power of the nineteenth century, retained this position until the Second World War, although its influence declined following the First World War. The economic and political devastation caused by the wars resulted in a weakening of the UK's power. Moreover, the declaration of independence by the colonies signified to the UK that its role in global politics would not endure. In 1962, Dean Acheson, the United States (US) Secretary

of State, asserted that "Great Britain has lost an empire but has not yet found a role" thereby indicating the decline of the UK's influence in world politics during this period. Since this period, the UK has sought to enhance its political and economic standing by engaging with the European integration process. Even after becoming a member of the EU, the UK sought to emphasize its sovereignty and maintain its distinctive position. Consequently, it occasionally employed the discourse of being a geographically isolated country and at other times highlighted its exclusion from the Schengen system and the Eurozone.

The principal argument of the study is that, within this framework, the UK is attempting to assume roles such as that of a 'global power' and a 'great power' in the post-Brexit period. This is exemplified by policies such as Global Britain vision. In pursuit of a prominent role in global politics, the UK is striving to enhance its diplomatic ties with other key actors on the international stage, while simultaneously maintaining its existing relations with the EU and the US. In the period following the Second World War, the UK's foreign policy underwent significant transitions. With the Attlee government in 1945, the focus of the UK's foreign policy shifted from empire to relations with the Commonwealth. The Thatcher government in 1979 furthered its integration with Europe through the implementation of free market policies. It can be argued that the UK is once again facing a critical crossroads with Brexit. As role theory asserts, it is evident that the understanding of the representation of countries in the international arena and the positioning of these countries accordingly is also pertinent to the UK in the post-Brexit era. In this regard, the UK is seeking to play an effective role in global politics during a pivotal period. In the immediate aftermath of the Brexit referendum, it was assumed that the UK's foreign policy would prioritize three key objectives: firstly, contributing to the deterrence of NATO's eastern flank; secondly, pursuing a coherent Middle East policy; and thirdly, planning a non-war path between the US and China. In this regard, a closer examination is required of the UK's search for a role in world politics and its relations with the EU and the US.

This study emphasizes that the UK has entered a new phase in its foreign policy following the decision to leave the EU. One of the distinctive features of this study is its examination of the UK's relationship with its allies, namely the US and the EU, as well as the broader context of world politics in the post-Brexit era. The UK has been seeking a more prominent role in global politics, particularly in light of the ongoing changes within the international system and the emergence of new actors. The bipolar international system and the decolonisation process during the Cold War resulted in a reduction of the UK's power and an increase in the difficulty of its engagement in world politics. Therefore, the UK has sought to enhance its economic and political standing by pursuing European integration. Nevertheless, even after the UK became a member of the EU, it continued to pursue a policy that was distinct

from that of the EU as a whole. The post-Brexit era has thus been characterized by a strategic recalibration of the UK's foreign policy, with the aim of achieving maximum national advantage in the context of evolving global dynamics. This article makes a significant contribution to the understanding of the UK's evolving international identity in the post-Brexit era.